

Marko
Špikić

Dalmatinska riznica

Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 41 (2005.-2007.),
(ur.) Joško Belamarić, 475 str., ISSN 0555-1145

Iako su splitski *Prilozi* objavljeni nakon podulje stanke, opseg časopisa pokazuje da se isplatilo pričekati. Novi broj sadrži gotovo pet stotina stranica, što pomnije čitatelje ne smije obeshrabriti. Naprotiv, prilozi osam autorica i petnaestorice autora dokazuju aktualnost i važnost naše discipline. To u doba *pretvorbe* sveučilišnih programa i nedovoljna dijaloga stručnjaka ukazuje na pohvalnu ustrajnost istraživača.

U skladu s nazivom časopisa, neki su tekstovi koncipirani kao objave pojedinačnih predmeta, kojima tek predstoji uklapanje u širi historijski kontekst. Časopis je obogaćen novim uvidima o različitim fragmentima, od antičkih natpisa do crkvenog inventara 19. stoljeća. Članci se mogu podijeliti u dvije skupine: otkrića s prvim atribucijama i nova tumačenja poznatih umjetnina.

U prvu skupinu spada članak Jasne Jeličić-Radonić o salonitanskom natpisu rimske carice Aurelije Priske, koji pokazuje da su važna epigrafska otkrića i danas moguća. Pronađeni natpis otvara problem slabo poznatog lika carice i nesačuvanih dijelova antičke metropole. Tomislav Marasović i Marina Marasović-Alujević pola su stoljeća nakon arheoloških i onomastičkih istraživanja na splitskom Sućidru objavili rezultate, pišući o crkvi Sv. Izidora, koju datiraju u 9. stoljeće. Arsen Duplančić donio je ispravke i nove podatke za četiri spomenika iz Kaštela, služeći se arhivskim vrelima društva *Bihać*. Emil Hilje i Laris Borić objavili su tek otkrivena kiperska djela iz prizemlja zvonika zadarskoga Sv. Krševana. Hilje je nedovršeni kip Djevice pripisao Pavlu od Sulmone, a Borić je lavlje

poprsje i nedovršeni reljef sv. Sebastijana pripisao Nikoli Firentincu. Slovenski je kolega Samo Štefanac sliku *Bogorodice s Djetetom* iz Pinacoteke comunale u Ceseni pripisao Blažu Jurjevu, datirajući je između 1425. i konca 30-ih godina. Zoraida Demori-Staničić oštećenu je sliku *Bogorodice s Djetetom* pripisala Lovri Dobričeviću i datirala u početak 40-ih godina 15. stoljeća. Slično čini i Radoslav Bužančić, koji je u Splitu otkriveni kamin s grbom obitelji Grisogono doveo u vezu s radionicom Nikole Firentinca, a poredbenu građu pronalazi i u Trogiru.

U drugu skupinu članaka spadaju radovi s novim tumačenjem poznatih umjetnina. Podjednako su zanimljivi kao i oni iz prve skupine, a obogaćeni su novim arhivskim podacima, stilskim analizama i otkrićima izvorne lokacije spomenika. Zanimljivost skupine je i u tome što je riječ o spomenicima koji su zbog različitih razloga ostali neprepoznati, pa stoga i nisu sustavno protumačeni. Uglavnom je riječ o monografskim prikazima, atribucijskim pokušajima i prijedlozima uspostave tipskih skupina.

Stjepan Kراسić napisao je članak o dominikanskom sklopu u Trogiru, koji, nalik historijskom vodiču, donosi ključne podatke o prošlosti crkve i samostana. Joško Čuzela i Ivo Šprljan se, u okviru konzervatorske zadaće, osvrću na nastanak četiri šibenska renesansna bunara. Riječ je o dragocjenu prilogu poznavanju infrastrukture grada koji se najčešće spominje u vezi sa susjednom stolnom crkvom. Joško Belamarić je na temelju arhivskih vrela *Gospu s Djetetom* iz trogirskoga dominikanskog samostana pripisao slikaru

PRILOZI
POVIJESTI UMJETNOSTI
U DALMACIJI

41

JASNA JELIČIĆ - RADONIĆ	AVRELIA PRISCA
TOMISLAV MARASOVIĆ - MARINA MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ	Sućidar u Splitu - Arheološka i onomastička istraživanja
ARSEN DUPLANČIĆ	Tri srednjovjekovna spomenika iz Kaštela
STIEPAN KRASIĆ	Crkva i samostan sv. Dominika u Trogiru
JOŠKO ČUZELA - IVO ŠPRLJAN	Četiri bunara u renesansnom Šibeniku
EMIL HILJE - LARIS BORIĆ	Tri kiparska djela iz zvonika sv. Kriševana u Zadru
SAMO ŠTEFANAC	Un dipinto di Biagio di Giorgio da Traù a Cesena
JOŠKO BELAMARIĆ	Prilozi opusu Nikole Vladanov u Šibeniku
ZORAIDA DEMORI - STANIČIĆ	Prilog opusu Lovre Dobričevića
VANJA KOVAČIĆ - JADRANKA NERALIĆ	Ymago angeli trogirskog zlatara Tome Radoslavića

KONZERVATORSKI ODJEL - SPLIT
MINISTARSTVA KULTURE REPUBLIKE HRVATSKE
I
KNIJEŽEVNI KRUG SPLIT

SPLIT
2005-2007

Nikoli Vladanovu. Rad je vrijedan i zbog podatka o Nikolinoj restauratorskoj intervenciji 1443. godine, koja je dvadesetak godina kasnije postala predmetom ekspertize Jurja Dalmatinca i slikara Marinka Vučkovića. Tako je, uz atribuciju, dobiven dragocjen podatak za našu povijest konzerviranja. Kada je riječ o važnosti arhivskog istraživanja, valja pohvaliti rad Vanje Kovačić i Jadranke Neralić o zlataru Tomi Radoslaviću. Pored sedam objavljenih izvornih dokumenata, autorice su na zanimljiv način prikazale odnos naručitelja i izvođača sredinom 15. stoljeća i umjetnički izraz svetačkoga kulta u Trogiru.

Nada Grujić sastavila je izvrstan rad o Kneževu dvoru na Lopuđu, uklapajući građevinu u historijska zbivanja, prostor i lokalnu arhitektonsku tipologiju, pritom je vezujući i uz pouke renesansnih traktata o arhitekturi. Igor Fisković je, kao i u nizu važnih radova o djelima dalmatinskih kipara 15. stoljeća u posljednjih dvadesetak godina, sastavio prilog o Firentinčevu *Kristu s dva anđela* iz Muzeja grada u Trogiru. Prateći

vijesti Ivana Lučića, statuu je datirao u konac 15. stoljeća, podsjećajući na izvorni smještaj usred groblja pred trogirskom katedralom. Jasenka Gudelj osvijetlila je osobnost Altobella Averoldija kao biskupa i naručitelja u Istri i sjevernoj Italiji. Pored primjera iz Mutvorana, autorica daje zanimljivu analizu biskupove grobnice u Brescii, koja je arhitektonskim oblikovanjem ponavljala shemu pulskoga luka Sergijevaca.

Prošlost i sudbinu naizgled poznatih dalmatinskih spomenika rasvjetljuju i radovi Ambroza Tudora, Radoslava Tomića, Ane Šverko, Duška Kečkemeta i Vinicija B. Lupisa. Tudor na temelju vizitacijskih spisa, oporuke Hanibala Lucića i vedute Giuseppea Santinija rekonstruira izvorni oblik vrta u pjesnikovu ljetnikovcu. Tomić stilskom analizom kipova anđela iz crkava u Vodicama, bračkom Sutivanu i krčkom Glavotoku nalazi jedinstvo tipologije s početka 18. stoljeća, pripisujući djela Paolu Callalu i Giuseppeu Bernardu Torrettiju. Ana Šverko je u opsežno dokumentiranom radu prikazala djelovanje talijanskih arhitekata Giannantonija Selve i Basilija Mazzolija za trogirskog aristokrata i antikvara Ivana Luku Garagnina. Njihovi projekti upućuju na paladijevsku predaju, ali i na značajnu epohu restauratorskog djelovanja pod francuskom upravom, prije afirmacije Vicka Andrića. Rad pokazuje da mlađi uspješno slijede iskuse i plodne istraživače poput Duška Kečkemeta, koji piše o glavnom oltaru u splitskoj crkvi Sv. Dominika. Njegov članak prikazuje rad Pavla Bilinića i njegovih suradnika na koncu 19. stoljeća, kada se na splitskoj baštini planiraju i zbivaju znatne preinake. U ilustriranju te epohe uspješno djeluje i Vinicije B. Lupis. On je njezinu važnost potkrijepio prikazom sakralne baštine korčulanskoga Blata od konca 18. do početka 20. stoljeća.

Novi broj *Priloga* poštuje koncepciju koju je uspostavio Cvito Fisković. Ona se ne osjeća samo u tome što se nove spoznaje prenose u nepromijenjenu tiskarskom formatu, poput minhenskog *Zeitschrift*a, bečkog *Jahrbuch*a ili domaćeg *Peristila*. Riječ je o vitalnoj predaji,

u kojoj se odjeci pozitivističke i morelijanske metode spajaju s novijim pristupima. Oni preko arhivske potrage smjeraju rekonstrukciji izvornih umjetničkih ambijenata, često u obliku historije kulturnih praksi i svakodnevnog života. Ideja o objavi fragmenata na temelju očevida i arhivske provjere, koja bi u konačnici dovela do cjelovita pojma o djelima i uvjetima njihova nastanka, u ovom je broju uspješno nastavljena. Kao čitatelj čitavoga sveska nisam se mogao oteti sretnu dojmu da se u hrvatskoj historiji umjetnosti i na početku 21. stoljeća možemo baviti *velikim* temama i *važnim* umjetničkim djelima, ne ispunjavajući se dokonim teoretiziranjem, koje nastupa *nakon* katalogizacije i inventarizacije baštine. Ne želim ulaziti u političke, etnološke ili psihološke uzroke te sretne pojave, jer je treba smatrati stanovitom prednošću u aktualnome mnoštvu historiografijā. Tako, iako sebi često izgledamo zastarjelo - zaboravljajući da o vlastitu identitetu donedavno nismo smjeli ni govoriti - prakticiranje starih metoda u službi kulturne samospoznaje nije samo poželjno nego mi se čini i nužnim. Sve to, dakako, ne znači da se moramo protiviti teorijskoj misli. *Prilozi*, poput svakog izraza historijskog optimizma, podrazumijevaju pretvaranje mnoštva u jedinstvo, fragmenata u cjelinu, analize u sintezu. Čitajući o estetski i povijesno vrijednim artefaktima dalmatinskih krajeva u ovome se broju vidi da sinteza za pojedine epohe uopće nije daleka.

U novim se *Prilozima* nalaze izvrsni znanstveni radovi, pa je uistinu teško govoriti o nedostacima. Ne treba elaborirati da bi nestrpljivima u očekivanju novih brojeva bilo drago da se časopis uspije pojaviti svake godine, no s obzirom na zauzetost konzervatora primarnim poslovima, valja uvažiti njihovo trenutno postupanje.

Tomu bih pridodao da bi se pojedine ilustracije mogle objaviti u boji, jer se u tekstovima pojavljuju i opisi njihova kolorita. Ne miješajući se, konačno, u format i likovno rješenje časopisa, predložio bih da se u historijskoj crtici na koricama sveska unese jedna nadopuna. Ne umanjujući važnost Vika Andrića, na omotu koji je uobličen nakon Drugoga svjetskog rata nalazi se jedan netočan historijski podatak. Početak zakonske zaštite spomenika u Dalmaciji *nije* započeo s Andrićem 1853. godine, već s Carlom Lanzom trideset i četiri godine ranije. S obzirom na to da su obojica nosili naslove konzervatora u Austrijskom Carstvu, smatram da bismo se trebali ponositi jednom od najstarijih službi zaštite u Europi, pa i po cijenu da prvi čuvari dalmatinskih spomenika u državnoj upravi nisu bili Hrvati. Tu vrstu nepristranosti pri sastavljanju pokrajinske historije umjetnosti splitski časopis njeguje od utemeljenja. Vrijeme je da se isto pravo pruži i historiji konzerviranja. ×

SUMMARY: DALMATIAN TREASURY

/ A review of the recent issue of the journal *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 41. The contributions by twenty-one authors can be divided into two categories: latest findings with first attributions and new interpretations

of known works of art. Despite its irregular publication, the journal reveals high standards in the research of cultural heritage in Dalmatia from the antiquity to the 19th century.